

dično rešil vse moderne probleme. Tomaž Akvinec je bil tako velik, da lahko prenese kritiko. In take kritike nekoliko poprešamo v Ušeničnikovi knjigi. Naj bi se bolj poudarjal in še jasneje pokazal napredek in samostojnost mnogih novoskolastikov — in ne nazadnje A. Ušeničnika. S tem bi se pomnožila vrednost pričujoče knjige, pa tudi filozofija Tomaža Akvinskega ne bi nič izgubila, marveč še pridobila.

S tem mislimo povedati, da naj pisatelj ne bo preveč skromen v metodi in v izražanju. S preveliko skromnostjo in neodločnostjo se resnici ne koristi. Morebiti je ta skromnost nekoliko kriva, da nekaferi nasprotniki novoskolastične filozofije Ušeničnikovo knjigo smatrajo samo za nesamostojno obnavljanje tomizma in da F. Veber (Njiva 1921, str. 461) Ušeničniku podtika celo take tomistične ideje, ki jih A. U. izrečno odklanja in označuje kot preporna vprašanja (n. pr. str. 284.—260.). Z neko samostojnejšo gesto in z večjo samosvestjo bi tudi moč Ušeničnikovih dokazov postala bolj učinkovita in njegova metoda bi bila še preglednejša in jasnejša.

A. Ušeničnikova knjiga spada med najboljše dela jugoslovanske znanosti. Ni dvoma, da je on naš najboljši filozof. Naše opazke nikakor ne zmanjšujejo vrednosti njegovega dela, ampak samo opozarjajo, kako bi se dali taki uspehi še bolj uveljaviti. Znano je, da se A. Ušeničnik ne odlikuje samo kot filozof, ampak tudi kot izvrsten stilist. Njegov jasni znanstveni slog, preciznost in bogastvo njegovega izražanja bi marsikomu lahko služilo za vzor. Terminologija je splošno zelo dobra. Izobraženci bodo Ušeničnikovo filozofijo proučevali z velikim pridom.

Dr. N.

Shakespeare: Macbeth. Prevel Oton Župančič. Izdala Tiskovna Zadruga, natisnila Delniška tiskarna v Ljubljani, 1921.

Globok je Shakespeare v Macbethu: v pojmovanju umetnosti in v pojmovanju življenja. Bogastvo vsebine, psihološko poglobljene (največ monologov!), kar vre iz najmanjšega obsega te Shakespearejeve tragedije. A omejitev baš prispeva, da zveni poezija tega dela jedrnat, sočno-

živo in globoko — zato včasih celo nejasno. Strast častihlepja nam razgrinja umetnik v tem umotvoru, od njenega početka do katastrofe, da polaže »čednosti njene prave znake, grehu resnično podobo, stoletju in času njunega bitja obleko«. — Zelo primerno, da je Oton Župančič baš v tem času izvršil to trudapolno delo in utrl najkrajšo pot do umevanja in uživanja tragedije umetnika, ki je tudi iskal in našel: Ripeness is all.

Uvod in opazke je sestavil dr. Jakob Kelemina. Na str. 5. samo našteje vrline bi morale neprimerno več povedati kakor le datum nastanka. Posamezni odstavki uvoda (n. pr. o veščah na str. 9. itd.) bi bili jasnejši in izdatnejši, če bi se pisatelj oklenil ene ideje in to dobro razvil, druge pa podredil ali izpustil. Tragično čustvo ni zadosti opredeljeno z besedami (»je mišljeno kot redna osebna reakcija na gotove dožitke«). Na katere? Baš to je zanj bistveno! Zgodovinski podstavki drame bi bili lahko s p r e d a j navedeni. Po mojem so prejedrnati in na razširjenem obsegu bi pisatelj poleg večje umljivosti lahko še kaj več povedal. — Izgovarjava imen je točno, zmerno-natančno in res spretno označena. Pri Siwardu bi pisatelj lahko navedel še bolj navaden izgovor (siwerd). Istotam moli tiskovna pomoč Forzes m. Forres, v op. 1. Malkin = Mary ne Many, v op. 14. with m. with, v op. 5. (II) št. 52 m. str. 52. Opazke je pri novi izdaji na vsak način treba pregledati. Vse brezpomembno naj izpade, zato pa naj pisatelj dostavi, kar je res potrebno, bodisi da tiči vzrok nerazumevanja že v originalu, bodisi da šele v prevodu ali v nezadostni tozadevni izobrazbi pretežnega dela čitateljev.

I. dej. — Pojasnilo v prvih dveh opazkah bi bilo jasneje izraženo v eni sami, seve primerno zaokroženi. Mesto manj potrebne druge polovice op. 1. naj bi sledila upravičena op. k v. 3. in 4. (thrušć in trušč, lostand won). M. in D. sta oba vnuka kralja Malcolma ne Duncana (op. 7.). Škotski tan (thane) op. 10.) = angl. baronu, prim. V, 8, 62. Umesten bi bil namigljaj na anahronizma kanon in tolor; prav tako tudi op., da se je prevajavec odločil za Malone-ovo konjekturo hail m.

fol. tale (str. 30.). Suggestion (op. 35.) pomeni tudi skušnjavo. Bolj kakor citat iz Fausta (op. 38) pojasni navedene besede Langhans (Graeserjeva šolska izdaja): ob misli na umor mi zgine vse iz duše, da ni ničesar več notri, kakor to, česar še ni — baš slika umora oz. posest kraljeve krone (I. Schmidt, Tauchnitzeva šolska izdaja). Zadnja verza na str. 32. bi lahko navezal v op. na zadnji verz IV. dejanja. Macbeth je Duncanov bratranec ne stričnik (op. 41. in str. 34.). V op. 42. bi bilo morda zadosti, če bi navedel razmerje: hvaležnost — plačilo (Langhans). Gostokrvni (str. 38.) ljudje so mračni, mrki, bolj dovzetni za zločin kot veseli in poskočni. Na str. 41. in sl. je tiskarski škrat prav nerodno razmetel številke za opazke, tudi na nekaterih drugih mestih bo potreba postaviti opazke na fisto besedo, h kateri spadajo. Ne bi bila odveč opazka k »da le učimo uk krvavi« (str. 42). K verzu »da bodo solze veter utopile« je primerno namignil Langhans, da se ob dežju veter poleže. Vijak ima maticu ne babico (op. 76). Spomin (v malih možganih) čuva (warder) velike možgane (brain) — shrambo pameti (receipt of reason). Če se ta spomin v pijanosti spremeni v hlape, napolni tudi shrambo pameti, ki igra takó vlogo poklopa (retorte, a limbeck only). Ta nazor starih anatomov (prim. op. Langhans-a in I. Schmidta) bi več pojasnil kakor op. 78.

II. dej. — Zakaj v elo ubojstvo (str. 49.)? Ker gre tako strašno lačno po pleni, kakor volk, ki mu je čuvar namesto psa (Langhans). Neizgodni zvonar (str. 50.) spominja na smrtnega zvonarja, ki so ga, kakor poroča staro sporočilo, pošiljali obsojencu v noči pred usmrčitvijo (I. Schmidt), oz. na nočnega čuvaja na Angleškem, ki je na svoji poti po mestu pozvanjal in voščil spavajočim lahko noč pred njih vrati (Langhans). Torej več kakor navadna napoved smrti po sovi! Francoske hlače (op. 15.) so bile ozke (ne široke!), saj je v tem slučaju krojač še bolj spreten, če more kaj ukrasti (I. Schmidt). Tu bi lahko opozoril tudi na dvoumne besede: here you may roast your goose (tu morete speči svojo gos). Op. 21.: nazorno za zemeljsko oblo, v op. 22. bi bil »oškropljen« bliže

»steep'd« kakor »umazan«. Kjer je prevod nejasen (n. pr. če stari plašč od novega ni bolji) je upravičena opazka (zgodí naj se, da ne bomo jadikovali za starimi časi, češ, ker so bili boljši kakor novi).

III. dej. — K prvim verzom str. 69 (Antonijev genij itd.) bi pisatelj lahko v opazki citiral mesto iz Ant. in Cleop. II, 3, 19 ali vsaj omenil Northovo prestavo Plutarha. V op. 6. kakor tudi na nekaterih drugih mestih bi vsaj smisel citata lahko navedel, saj nima vsak citiranih del pri roki. Prvi del op. 23. napačen: bolje je imeti kri na tebi (zunaj! Delius) kakor pa ... Op. 24. prekratka (trgovec često ne zatruje, da da z veseljem!). Če se je prevajalec odločil za »šibko dete« (str. 84., v. 4.), naj bi pisatelj v op. opozoril, da ima baby tudi pomen lutke, kar je na tem mestu verjetneje. Op. 36. ni točna: prav tako težko (tedious) se mi bo vrnil, kakor prebrest ... V op. 40. manjka letnica 1042—1066.

IV. dej. — Jež spada tudi v čar. sistem. Op. 1. prekratka. V op. 3. bi pisatelj čitateljem lahko malo dalje pomagal. Razlaga v op. 13. neprimerna, koliko boljša je Deliusova (341): videč žalostno usodo lady in sinčka, se ne bi mogel zdržati solz; njemu — vojaku bi bilo to v sramoto, tema pa v še večjo žalost. Tudi predzadnja stíha prejšnjih Rosseovih besed zaslužita pojasnila. Pri naslednjem prizoru bi pisatelj lahko opozoril na sorodni »Razgovor« (IV zarje Vidove.). Op. 14. je pri jasni Župančičevi prestavi več kot nepotrebna in iskana. V op. 22. bi lahko citiral sv. Pavla. — V. Rabarbara itd. so čistilna sredstva, v katerih je obstojala takrat glavna umetnost zdravnikov (Langhans).

Sv. pismo bi bilo lahko citirano še na več mestih (I, 2, 40; I, 7, 22; II, 1, 57; II, 3, 84; III, 1, 67; III, 4, 123; IV, 3, 121.) Seve ne samo številke! Tupaťam ne bi bilo napačno, če bi pisatelj opozoril na kako sorodno mesto. Tako bi bili n. pr. prijatelji humanistične izobrazbe prav veseli, če bi se pisatelj spomnil včasih Evripida ali Sofokleja kakor prav umestno I. Schmidt (str. 23., 54.).

Prevod je Župančičev, je dober. Prevajavec se primerno tesno drži originala, a zato vendarle ne žrtvuje lepega sloven-

važnosti, jih je vendar dobro prevesti. Seveda je malenkostna opustitev na str. 86. z ozirom na zelo težaven prevod precej opravičena: »beldams as you are, sancy and overbold« — »babnice, kot ste« (manjka: grde Inesramnel in predrzne).

He shall spurn fate, scorn death, and bear
His hopes 'bove wisdom, grace, and
fear (III, 5).

Preziral bo usodo, smrt,
z modrostjo, milostjo bo sprt (str. 87.).

Ni samo izpustil prestave »and fear« (in strah), ampak tudi način prestave z »bo sprt itd.« se mi ne zdi prav dober. Prim. nemški pregledani prevod D. Tieck (Reclam):

Des Schicksals, Todes lach' er keck,
Streb' über Furcht, Gnad', Weisheit weg.

IV. dej. Res vzorna prestava. Vendar bi opozoril na malenkost, naj bi skušal prevajavec ojačiti nasprotje med »pod pečino — strup znojila« primerno izvorniku »undercold stone« (pod mrzlim kamnom) — swelter'd«, in sicer »sleeping« (v spanju), kar pogrešam (str. 90.) Druga večča ni točna: ni samo zamenjala »gaščaričino oko z močeradovo nogo«, kar se mora glasiti »močeradovo oko z gaščaričino nogo« — »eye of newt and lizard's leg«, ampak na ljubo ritmu in rimi je izpustila kar tri stvari: gadji viličasto razcepljeni jezik (adder's fork), slepčev želo oz. bodico (blind-worm's sting, če ga ima, o tem op. nič ne pove) in krilo mlade sove (howlet's wing). Bolje kakor »z opičjo krvjo z alij« bi bilo »...ohladi (cool)«, str. 91. Delius navaja rdečega škrafa (str. 91) ne modrega. Izvirnik pove, koliko mladicev je prasica požrla: »her nine (devet!) farfow«. V naslednjem stihu (str. 93.) bi bil prevod nazornejši, če bi bilo dostavljeno tudi: »loj, ki se znožil je z vislic« — »that's sweaten from...«. Lepše kakor »službo delaj« je »službo vrši« (str. 93.). Mogoče bo, četudi težko, prevesti tudi blood-bolter'd (kdor ima s krvjo zlepljene lase, prim. III, 4, str. 81.) z drugim, primernejšim izrazom kakor je »krvav«, (str. 97.).

Things at the worst will cease, or else
climb upward

To what they were before.

(IV, 2, 24 sl.)

Na spodnji stopnji se ustavi vse,
če ne, speš spleza na višino prejšnjo.

(Str. 100.)

Primerno in bolj nazorno, četudi ne prav točno, pravi Nazor (str. 83):

Što u jaz pade, il će tužno propasti,
Il će se opet ū visine popeči,
Da bude kô i prije. —

Smisel: Ko so razmere najhujše, se ali vse konča ali pa speš obrne na bolje.

Na isti strani se je prevajavcu zareklo: »My pretty cousin« — »Prelepa strina«, glasiti se mora: »Moj ljubki stričnik« ali podobno. Naziv »fant« temu »ubogemu tičku« ne pristoji (V »Razgovoru«: dete). Ne vem, zakaj se je prevajavec v 3. prizoru (IV) odločil za neprimerno označbo kraja, ko tudi Delius dvomi nad njeno upravičenostjo (str. 342.). Bolje Dyce in Staunton (istotam): Pred kraljevo palačo. »We doubt it nothing!« (IV, 4) zveni bolj krepko kakor Upajmo!« (str. 125.), doslovno: »prav nič ne dvomimo!« Ne vem, zakaj je v šestem prizoru izpuščena podrobnejša označba: Z bobnom in zastavami nastopijo Malcolm, stari Siward, Macduff itd. in njih čete, nesoč veje.

Toliko o pomanjkljivostih. Vse drugo, in tega je velika večina, so vrline: v uvodu in opazkah ter v prevodu. — Mimogrede želim le, da bi nam g. Župančič prevel v tej zbirki vsaj nekaj Shakespearejevih sonetov, g. dr. Jakob Kelemina pa napisal obširnejše delo o življenju in delovanju angleškega genija. Tudi tega pogrešamo!

Kdor pa hoče uživati umetnost in obenem spoznavati lepoto in bogastvo slovenskega jezika, naj vzame v roke to mojstrsko delo, ki je poleg drugega tudi živ dokaz, da ni reven slovenski jezik, ampak so revni le oni, ki se ga ne zavedajo, in naj ga čita počasi in če le mogoče z izvirkom ob strani.

Marijan Dokler